

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/1 2019 s. 38-52, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

DEDE KORKUT KİTABI'NDA BİLGİ KIPLIĞI*

Duygu KAMACI GENCER**

Geliş Tarihi: Kasım, 2018

Kabul Tarihi: Şubat, 2019

Öz

Konuşucunun önerme karşısındaki tutumu ile ilgili anlamsal bir kategori olan kiplik, Aristo (MÖ 384-322) ile birlikte felsefe ve mantık araştırmalarında kendisine yer bulmuş, 19. yüzyıldan itibaren de dilbilimi alanyazınında kiplik üzerine incelemeler yapılmaya başlanmıştır. Dilbilimde Jespersen (1860-1943) ile başlayan modern kiplik çalışmaları, araştırmacılar tarafından anlamsal, biçimsel ve sözdizimsel düzlemde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu araştırmacılar içinde Palmer, kipliği tipolojik bakımdan inceleyerek yaptığı özgün kiplik sınıflandırması ile alanyazınında sıkça başvurulan bir kaynağa imza atmıştır. Bu çalışmada, Oğuzların sosyal ve siyasi hayatını anlatan, konuşucu ve dinleyici bakımından kiplik incelemesi için araştırmacılara zengin bir içerik sunan *Dede Korkut Kitabı*'nın bilgi kipliği kategorileri, Palmer'ın belirlemiş olduğu ölçütler eşliğinde ele alınmış ve elde edilen verilerden yola çıkılarak Palmer'ın bilgi kipliği sınıflandırmasına yeni kategoriler ile katkı sağlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kiplik, önerme kipliği, bilgi kipliği, Dede Korkut Kitabı.

EPISTEMIC MODALITY IN THE BOOK OF DEDE KORKUT

Abstract

Modality, a semantic category related to the attitude of the speaker against the proposition, found its place with Aristotle (384-322 BC) in philosophy and logic studies, and from the nineteenth century, research on modality in linguistics literature have become widespread. The modern modality studies, which began with Jespersen (1860-1943) in linguistics, were carried out by the researchers on a semantic, morphologic and syntactic stage. Among these researchers, Palmer, has examined modality typological, and he has signed a reference book in the literature with his unique modality categorization. In this study, the epistemic modality categories of The Book of Dede Korkut, which tells the social and political life of Oghuzes and gives a rich content to researchers for the study of modality in terms of the speaker and the listener, are discussed with the criteria determined by Palmer, and based on the data obtained from the research, Palmer's classification of epistemic modality has contributed to new categories.

Keywords: Modality, propositional modality, epistemic modality, The Book of Dede Korkut.

* Bu makale yazarın, Prof. Dr. Erdoğan Boz danışmanlığında hazırladığı “Anlamsal Bir Fenomen Olarak Kiplik: Dede Korkut Örneği” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr.; Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, duyugamacı@windowslive.com.

Giriş

Doğru ya da yanlış olabilen tümceler olarak tanımlanan önermeler, mantıkta kuruluşları, kiplikleri ve bağıntıları bakımından sınıflara ayrılmaktadır (Çüçen, 2013, s. 73). Bu sınıflandırma içinde yer alan *kipsel önermeler* (modal sentence), özne ve yüklem arasındaki ilişkiye dair iddia edilenlerin niteliği ve dayanağı hakkında bilgi veren bir önerme türüdür (Cevizci, 2010, s. 943-944). Dilbilimde ise “yüklem ile yüklem içerdiği olgu ya da durumun etkisini belirleyen birimleri içeren anlam birimi” (İmer *vd.*, 2011, s. 203) olan önermeler, kiplik araştırmaları için oldukça önem arz etmektedir. Çünkü kiplik, “konuşucunun önermedeki olay ya da durum karşısındaki öznel yaklaşımını ifade eden anlamsal bir fenomen”dir (Kamacı Gencer, 2018, s. 49).

Mantıktaki kabulden farklı olarak dilbilimde *kiplik*, önermenin gerçeklik/doğruluk değerini göstermenin aksine, önermenin doğruluğu hakkında konuşucunun *iddia etme* (assert) kapasitesini göstermektedir (Ruhi *vd.*, 1997). Dil dünyasında söz konusu önermeler, hem doğru hem de yanlış değerini alabilmektedir. Bu tür önermeler (olgusal)¹ farklı durumlar ve kişiler için farklı *olası dünyalarda* (possible worlds) geçerli olabilmektedir. Bybee *vd.* (1994), dilbilimde kipliğin mantıktaki gibi önermenin gerçeklik değeri ile değil konuşucunun tercihi ile ilgili olduğunu ifade etmektedirler (1994, s. 239-240).

Frawley (2009), önerme kipliğini *gösterimsel merkez* (deictic center), *yön* (direction) ve *uzaklık* (remoteness) kavramları üzerinden tanımlamaktadır. Önerme kipliğinde gösterim merkezi *-bilgi kaynağı* (source of information)- konuşucunun *kendisi* (self) ya da bir *başkası* (other) olabilir. *Önerme kipliği* (propositional modality), konuşucunun kendisini ya da bir başkasını bilgi kaynağı olarak kullanması sonucu, önermenin ifade ettiği yer ve zamanla ilgili bilgilerin doğruluk değerinin belirlenmesidir (2009, s. 421). Söz konusu doğruluk dereceleri konuşucunun *gönderim dünyası* (reference world) ile *ifade edilen dünyadaki* (expressed world) gerçeklerin örtüşmesine olan inancını sezdirmektedir (Corcu, 2005). Örneğin *John gidebilir* (John may go) tümcesinde konuşucu, *gerçek dünya* (the present) ve *gerçek olmayan dünya* (going) arasındaki bir mesafeden bahseder. *John gidebilirdi* (John might go) tümcesi de aynı dilbilgisel noktaları kodlamakta fakat bu tümce gerçek ile gerçek olmayan dünya arasındaki ayrımın derecesinde bir değişiklik meydana getirmektedir. İkinci tümcede konuşucu, gerçek olmayan bir durumu ifade ederek taahhüdünü bilgisel biçimde ortadan kaldırmaktadır (Frawley, 2009, s. 387).

¹“Oluntusal ve olgusal bir dil dünyasında var olan bir önermenin dış dünyayla olan bağının iki farklı tanımlanma biçimidir. Oluntusal bir önermede bu iki dünyanın birbiriyle örtüşmesi söz konusudur. Önermenin tek bir doğruluk değeri vardır. Oluntusal bir önermenin doğruluk değeri dış dünyayla önerme karşılaştırılarak bulunur. Oluntusal bir önerme sadece tek bir yer, tek bir zaman ve tikel bir özne için doğru ya da yanlış değeri alır. Buna karşın olgusal bir önermede durum farklıdır. Olgusal önermede geçerli olan tek dünya dil dünyasıdır.” (Corcu, 2005)

Daha önce kiplik kavramını *bilgi, yükümlülük ve içedim kipliği* başlıkları altında ele alan Palmer (1986), çalışmasının bir başka baskısında (2001) *önerme* ve *eylem kipliği* sınıflandırmasını tercih etmiştir. Palmer için *önerme kipliği* terimi, bilgi kipliği ve kanıtsal kipliği (evidential modality) kapsadığı için bir *örtü terim* mahiyetindedir. Çünkü bilgi kipliği ve kanıtsal kiplik, doğrudan olayları tanımlayan önermelerin durumları ile ilgilidir (Palmer, 2001, s. 1; Özmen Veld, 2006).

1. Bilgi Kipliği

Gönderim dünyasında bulunan konuşucu ile *ifade edilen dünyadaki* önermenin ilişkisini gösteren *bilgi kipliği* (Frawley, 2009, s. 421), önermenin *olgusal* (factual) değerini ifade etmekten ziyade konuşucunun *iddia etme* kapsamını işaretlemektedir. Bu noktada önermenin gerçeklik/doğruluk değeri tartışılabilir. Fakat önemli olan konuşucunun önermeye karşı göstermiş olduğu tutumdur. *Bilgi kipliğinde* konuşucu, önermenin doğruluğunu üstlenmeye her zaman gönüllüdür (Bybee vd., 1994; Ziegeler, 2016; Salkie, 2009; Mitchell, 2009, Larreya, 2009). Olasılıkları değerlendirerek çıkarım ya da varsayım yapan konuşucu, önermenin gerçekliği/doğruluğuna dair güvenini ya da güvensizliğini göreceli biçimde belirtir (Kratzer, 1991; Coates, 1995, s. 55).

Bir önerme *iletişimsel arka plana* (conversational background) göre göreceli olarak *zorunlu doğru* ya da *olası doğrudur* (Özmen Veld, 2006). Bybee ve Fleischman'a göre (1995, s. 4) önermenin doğruluğuna ilişkin konuşucunun *taahhüdü, bilgisel olasılık* ve/veya *bilgisel gereklilik* şeklinde derecelendirilebilir. Konuşucunun yargısı ise kesinlik derecesine göre *olası* ya da *zorunlu* olarak doğrudur (Palmer, 2001).

1.1. Kurgusal Kiplik

Palmer (2001), konuşucunun taahhüdü esnasında tipolojik olarak *kurgusal* (speculative), *çıkarımsal* (deductive) ve *varsayımsal* (assumptive) olmak üzere üç tür bilgisel yargıyı kullandığını ifade eder (2001, s. 8). Bu yargılardan *kurgusal* olanlar, konuşucunun olasılık dâhilinde gördüğü önermelerdir. Kurgusal yargılar, önermenin “*belki*” gerçek/doğru olabileceğini ifade etmektedir (Bybee vd., 1994, s. 179) ve bu tür yargılarda önermenin gerçekliği/doğruluğu kendisinden önceki önermenin gerçekleşmesine bağlıdır (Aslan Demir, 2007; Aslan Demir, 2008). Kurgusal yargılar işaretlenirken biçimbirimler, belirteçler ve bağlaçlardan başka *sözlüksel* (lexical) eylemler de kullanılabilir (Palmer, 2001, s. 64-65).

DK'de² (Özçelik, 2016)³ *olasılık* (possibility) ve *olabilirlik* (probability) (Kamacı, 2017)⁴ bildiren *kurgusal* önermeler $\{-(y)A\}$ ve $\{-(I/A)r\}$ biçimbirimleri, *belki*, *ola kim*, *ola mı*, *bolayki* belirteçleri ve *ya...ya* bağlacı ile işaretlenmiş, kiplik eylemler *kurgusal* kiplik anlamı oluşturmada kullanılmamıştır. Söz konusu işaretleyicilerden $\{-(y)A\}$ ve $\{-(I/A)r\}$ önermede *olasılık* anlamını işaretlerken; *belki*, *ola kim*, *ola mı*, *bolay ki* belirteçleri ve *ya...ya* bağlacı *olabilirlik* anlamını kodlamaktadır.

1.1.1. Olasılık Bildiren Kurgusal Kiplik

Yaygın olarak istek anlam alanını işaretlediği bilinen $\{-(y)A\}$ biçimbirimi (Boz, 2012, s. 65), istekten başka *olasılık*, *tahmin*, *çıkarım* ve *belirsizlik* anlamlarını da ifade edebilmektedir (Torun, 2013, s. 187). DK'de *kurgusal* önermelerin çoğunluğunu oluşturan $\{-(y)A\}$ biçimbirimli yargılarda konuşucu, tahmin yürütmeye neden olan sebepten yola çıkarak dinleyiciye çeşitli *olasılıklardan* bahsetmektedir. Aşağıda yer alan $\{-(y)A\}$ biçimbirimli kurgusal önermelerin gerçekleşme *olasılığı* görece düşüktür:

(11b) (7) Aқан ıurı şulardan ıaber **geçe**, arıurı yatan ala ıağdan (8) ıaber **aşa**, ıānlar ıānı Bayındır[a] ıaber **vara**: Dirse ıānuı oğlı (9) bōyle bid'at işlemiş, **dēyeler**. Gezduğuğ-ıen ölduğuğ yēđ **ola**. (10) Bayındır ıān seni **ıağıra**, saıa kıatı **kızab eyleye**. Bōyle oğul (11) senuğ neıe gerek?

(12a) (6) Arıurı yatan ala (7) ıağdan ıaber [aşa, aқан ıurı şulardan ıaber] **geçe**, ıānlar ıānı Bayındır[a] ıaber **vara**: Dirse (8) ıānuı oğlı bōyle bid'at eylemiş, **dēyeler**. Seni **ıağırdalar**, (9) Bayındır ıānuı kıatında saıa **kızab ola**. Bōyle oğul neıe (10) gerek? Öldürseıe! dediler.

(95a) (11) Kıara kıara ıağlardan (12) ıaber **aşa**, kıanlı kıanlı şulardan ıaber **geçe**, kıalın Ođuz (13) ēline ıaber **vara**. Kıanlı Kıoca oğlı Kıan ıuralı (95b) (1) netmiş? **dēyeler**. Kıara bōđa gelduğinde talıanmamış, kıağan (2) aşlan gelduğinde bēlin bükmiş, kıara buğra gelduğinde (3) ne geıcelmiş? **dēyeler**. Ulu kııı kıalmaya sōz **ēdine**, kıarı kıoca (4) **kıalmaya** kıov **ēdine**. Ađ şakallu babarı bunlu **ola**, kıarıcuık olmış (5) anarı kıan yaş **dōke**. ıānum, kıalkubanı yeruğden ıurmaz (6) olsarı altı cellād eııeıde yalıı kıılıı kıatar, (7) ğāfillūce ğörklū başuı keser.

²Araştırma örneklemini oluşturan Dede Korkut Kitabı (Özçelik, 2016) çalışma boyunca DK kısaltması ile kıarılanacaktır.

³Kıplıđı kendi sınırları içinde bütüncül biçimde bağlam odaklı çōzümleme amacı taşıyan bu çalışmada, amaca uygun olarak doküman çōzümlemesinde kullanılmak üzere Sadettin Özçelik'in 2016 yılında yayımlamış olduğu *Dede Korkut Dresden Nüshası* adlı çalışması tercih edilmiştir.

⁴*Olabilirlik*, önermenin yüksek ihtimalle doğruluğunu, *olasılık* ise önermenin düşük ihtimalle doğruluğunu ifade eden terimlerdir (Kamacı, 2017, s. 192).

DK'de *olasılık* bildiren yargılarda kullanılan bir diğer işaretleyici ise $\{I/A\}r$ biçimbirimidir. $\{I/A\}r$ biçimbirimi de $\{(y)A\}$ gibi *olasılığı* görece düşük önermeleri işaretlemektedir:

(13a) (3) Dirse Hân! Görür misin oğlanı; yazıda (8) yabanda geyiği **kovar**, senün öñüne **getürür**. Geyige atariken (9) oğıla seni urur **öldürür**. Oğluñ seni öldürmedin sen (10) oğlunu öldürü görgil[-]ja! dediler.

(95b) (13) Kın Turalı örü (96a) (1) tırdı, eydür: Mere, men bu devenün burına yapışacak [olırısam] (2) Ol kız söziyle yapışdı, **dérler**.

(13a)'daki konuşucu, “*kovar*” ve “*getürür*” ifadelerinde *duyusal* (sensory) bilgi kaynağını⁵ kodlarken “*geyige atariken oğıla seni urur öldürür*” önermesinde *olasılık* anlamı işaretlemiştir. Yani konuşucu, mevcut arka plan bilgilerinden yola çıkarak bir tahmin yürütmüştür. (95b)'de ise konuşucu, $\{sA\}$ biçimbirimi ile *olası bir dünya* tasarımı yaparak söz konusu gerçekdışı önermeden yola çıkarak bir tahminde bulunmuştur: “*Ol kız söziyle yapışdı, dérlér*”. Bu tanıklardan hareketle DK'de aynı biçimbirim ile işaretlenen *kurgusal yargıların* anlam bakımından farklılık arz edebileceğini söylemek mümkündür.

1.1.2. Olabilirlik Bildiren Kurgusal Kiplik

DK'de gerçekleşme olasılığı görece yüksek önermeleri yani *olabilirliği* ifade etmek üzere kullanılan ve alanyazınında konuşucunun ifade ettiği durum ya da olayın gerçekleşmesinin *olasılık* derecelerini gösteren öge (kipselleştirici) olarak adlandırılan *belki* kiplik belirteci (İmer vd., 2011, s. 176), kipsel dünya ile olgusal dünyanın kesişmesi ihtimal dâhilinde olunca kullanılmaktadır (Declerck, 2011, s. 34-35). Ruhi vd. (1997, s. 110) *belki*'yi yükümlenmeme bildiren bir belirteç olarak değerlendirmektedirler. Kurgusal yargılarda, konuşucunun önermeye dair güven derecesi bu tür belirteçlerle (*belki, mutlaka, kesinlikle* gibi) ifade edilebilmekte ve derecelendirilebilmektedir (Palmer, 2001). DK'de *belki* belirteci yalnızca bir örnekte tanıklanmakta ve söz konusu örnek *olasılık* değeri görece yüksek bir *kurgusal yargıyı* ifade etmektedir:

(108b) (10) Oğuz (11) Hân[ın]uñ ilkıcısı gelüp haber getürdi, eydür: Hânım, sazdan (12) bir aşlan çıkar it [gibi] ürür, apul apul yörüşi âdem gibi. (13) At başuban kın sömürür, Aruz eydür: Hânım, ürkdüğümüz (109a) (1) vaktin düşen menüm oğlancuğum-dur **belki**, dedi.

⁵Palmer (2001), Willett'nin (1988) yapmış olduğu sınıflandırmayı esas alarak dillerde yer alan kanıt (bilgi) türlerini aktarımsal ve duyusal olmak üzere iki ana kategori üzerine temellendirmiştir.

Belki gibi *ola ki* de Türkiye Türkçesinde (TT) konuşucunun güven derecesini yansıtan bir kiplik belirteci olarak kullanılmaktadır (İmer vd., 2011, s. 176). TT’de *ola ki* şeklinde kullandığımız belirteç, DK’de karşımıza *bolay kim, ola kim* ve *ola mı* yapıları ile çıkmaktadır. Söz konusu belirteçler *olasılık* değerleri bakımından kiplik işaretleyicilerinden $\{-\{y\}A\}$ ve $\{(I/A)r\}$ farklıdır. Bu belirteçler *belki* gibi DK’de önermenin yüksek *olasılıkla* gerçekleşebileceğini ifade etmektedirler. Yüksek *olasılık* anlamı işaretlemeleri bakımından metinde yer alan *bolay kim, ola kim* ve *ola mı* belirteçli önermelerin *olabilirlik* anlamı işaretlediği söylenebilir:

(11a) (10) Ol kırk yigit hased eylediler, birbirine (11) söylediler: Gelün oğlanı babasına qovlayalum; **ola kim** öldüre, (12) gene bizüm ‘izzetümüz hürmetümüz anuñ babası yanında hoş ola, artuñ (13) ola, dediler.

(112a) (13) Karıcuñ eydür: (112b) (1) Basat şimdi aqın-dan geldi. Varaym, **bolayki** maña bir (2) esir vëreydi, oğlanuğum kırtaraydum, dedi.

(137a) (2) Egrek kiçi qardaşuñ boynın öpdi, (3) Segrek dañı aqasınuñ elin öpdi. Qarşu yaqadan (4) kâfirler a baqışurlar, eydürler: Güreşdiler **ola mı, bolayki** bizüm-ki (5) yëñe, dediler.

Ancak aşağıda yer alan örnekte *ola kim* belirteci *olabilirlik* anlamından ziyade *sakın/kesinlikle* anlamını işaretlemektedir:

(125a) (5) Begil eydür: Öleyim aqzuñ için oğul! **Ola kim** menüm geçmiş günümü (6) aqdurtmayasın, dedi.

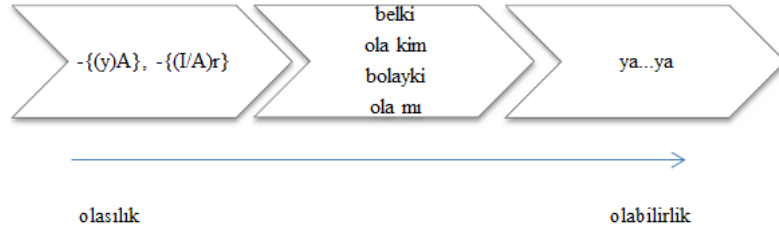
Diğer kiplik belirteçleri ve biçimbirimlerden farklı olarak *ya....ya* bağlacı ise *kurgusalılık* bildirmekle birlikte aynı zamanda önermenin *mantıksal ve bilgisel zorunluluğunu* da ifade etmektedir⁶. *Mantıksal zorunluluk* beraberinde yüksek *olabilirlik* derecesini de getirmektedir. Bu tür önermeler mantıksal olarak *olası tüm dünyalarda* geçerli olan önermelerdir (Cevizci, 2010, s. 1691):

(8a) (2) Oğlı kıızı olmayanı Tanrı Te‘âla qarğayupdur; biz dañı (4) qarğaruz, demışdür dediler. (5) Bu qarayıp baña (6) **ya** benden-dür **ya** hatundan-dur dedi.

(8a)’da Dirse Han’ın çocuğunun olmama sebebi ya kendisi ya da eşidir. Olası dünyalarda her iki olasılık da mantık yasaları sonucu doğru olabilir. Aynı zamanda *zorunluluk* anlamı da ifade eden bu önerme esasen *kurgusaldır*, çünkü önermenin anlamında belirsizlik mevcuttur.

⁶ Mantıksal zorunluluk “*mantık yasalarının sonucu olma, bu yasalardan kaçınılmazlıkla çıkma durumu*”dur (Cevizci, 2010, s. 1691).

DK'de *kurgusal* önermeleri işaretleyen biçimbirimler, kiplik belirteçleri ve *ya...ya* bağlacının kiplik işlevlerinden yola çıkarak söz konusu birimlerin *olasılık-olabilirlik* eksenindeki ölçeklendirilmesi şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 1. Kurgusal İşaretleyicilerin Olasılık-Olabilirlik Çizelgesi

Bu çizelgeye göre $\{-(y)A\}$, $\{-(I/A)r\}$ DK'de *olasılığı* en düşük önermeleri işaretlemeye kullanılmıştır. *Belki*, *ola kim*, *bolayki* ve *ola mı* belirteçleri ise $\{-(y)A\}$, $\{-(I/A)r\}$ 'in işaretlemiş olduğu yargılara kıyasla gerçekleşmesi daha *yüksek olasılık* (olabilirlik) anlamı taşıyan önermeler işaretlenirken kullanılmıştır. DK'de *yüksek olabilirlik* anlamı ise *ya...ya* bağlacı ile işaretlenmiştir.

1.2. Çıkarımsal Kiplik

Bir önermenin başka bir önermeden “türetilmesinden ya da çıkarılmasından oluşan mantıksal ya da kavramsal işlem, doğru olduğu kabul edilen öncüllerden (antecedent) elde edilen sonuç” olan çıkarım bir akıl yürütme işlemidir (Cevizci, 2010, s. 376). Kurgusal kiplikten farklı olarak mutlak doğruluk değerine sahip olan *çıkarımsal kiplikte*⁷ (Larrea, 2009, s. 13-14) konuşucu iki önermeyi çıkarım ilişkisi bakımından birbirine bağlamaktadır. Bu ilişki $A \Rightarrow B$ (A, B'yi ima eder) (*tümdengelimsel*), $B \Rightarrow A$ (B, A'yı ima eder) (*tümevarımsal*) ve $X \Rightarrow X$ şudur⁸ (*örnekseme*) biçiminde formüle edilebilen ilişkilerden oluşmaktadır⁹.

Çıkarım yapmak en az iki önerme arasındaki ilişkiden yola çıkarak birinden diğerini çıkarma, yani bir ya da birkaç önermeden yeni bir önerme çıkarma işidir. Çıkarım yapma biçimleri üçe ayrılmaktadır: *Tümdengelim* (deductive), *tümevarım* (inductive) ve *örnekseme* (analogy) (Çüçen, 2013, s. 16). *Tümdengelimsel* çıkarımlarda sonuçtan varsayıma ulaşılmaktadır (*tümevarımsal* çıkarımlarda kanıtlardan yola çıkılarak sonuca ulaşılmaktadır (Sargın, 2014). *Örneksemede* ise var olan şeyler arasındaki benzerliklere işaret edilerek söz konusu benzerlikler arasında bir ilgi kurulmaktadır. *Örneksemeye* dayalı yargılar kesin sonuçlu olmaktan uzaktır (Cevizci, 2010, s. 92-93).

⁷ Larrea'ya göre (2009, s. 14) çıkarımsal kipliğin iki alt kategorisi vardır: *belirgin* (explicit) ve *eksilteli* (elliptical).

⁸ Çalışmada yer alan tanıklarda $\dots \Rightarrow \dots \Rightarrow \dots$ sembolleri iç içe geçmiş çıkarımsal yargıları göstermektedir.

⁹ A çıkarımın öncülü iken B sonuçtur (consequent).

Willett'nin (1988) bilgi kaynağı türleri sınıflandırmasında *dolaylı kanıt* alt başlığında yer alan çıkarımsallık, *sonuca dayalı* ve *akıl yürütmeye dayalı* olarak ikiye ayrılmıştır. Bunlardan ilki (*çıkarımsal*) konuşucunun gözlemlenebilir kanıtlardan yola çıkarak elde ettiği çıkarımlar iken akıl yürütmeye dayalı çıkarımlar (*varsayımsal*), konuşucunun sezgileri ve deneyimlerinden yola çıkarak elde ettiği çıkarımlardır (Özmen Veld, 2006). Palmer (2001), söz konusu iki kategoriye *kanıtsal kiplik* başlığı altında ele almayarak, *çıkarım kipliğini* kurgusal kiplikle birlikte bilgi kipliği üst kategorisinde ele almayı tercih ederken çıkarımsal yargılar için *tümdengelim*, *tümevarım* ve *örnekseme* alt kategorilerinden bahsetmemiştir. Ancak her üç çıkarım yapma yönteminin DK'de birbirinden farklı işaretleyiciler ile karşılanması söz konusu alt sınıflandırmayı (*tümdengelim*, *tümevarım* ve *örnekseme*) da gerekli kılmaktadır. DK'de konuşucular, çıkarım yaparken *tümdengelimsel*, *tümevarımsal* ve *örnekseme* yöntemlerinin her üçünü de kullanmışlardır.

1.2.1. Tümdengelimsel Çıkarım

DK'de öncüllerden yola çıkılarak sonuca varılan ($A \Rightarrow B$) *tümdengelimsel* çıkarımlar yapılırken $\{-(y)UpdUr\} \dots \{-(I/A)r\} / \{mAz\}$, $\{I-sA\} \dots \{mAz\}$, $\{Ø\} \dots \{mAz\}$ ve $\{mIş\} \dots \{mAğ\}$ *gerek* dizilimleri kullanılmıştır. Tanıklanan örneklerde söz konusu biçimbirimler genel verilerden/bilinenlerden hareketle özel bir duruma dair yargı verirken tercih edilmiştir:

(7a) (11) Oğlı (12) kıızı olmayanı Allâh te'âla **karğayupdur**, \Rightarrow biz dağı **karğaruz**, (13) bellü bilsün demiş idi.

(31a) (13) Çoban (31b) (1) eydür: Mere dîni yok 'ağılsuz kâfir, uşşı yok dërneksüz kâfir! (2) Karşu yatan qarlı kara tağlar **karıyupdur**, \Rightarrow otı **bitmez**. Qanlı (3) kanlu ırmağ-lar **karıdur** dëye \Rightarrow şuyı **gelmez**. Şehbâz şehbâz (4) atlar **karıyupdur**, \Rightarrow kuluğ **vermez**. Kıızıl kıızıl develer **karıyupdur**, (5) \Rightarrow köşek **vermez**. \Rightarrow Mere kâfir, Qazanuğ anası **karıyupdur**, \Rightarrow oğul (6) **vermez**.

(75b) (2) Kaytabanlar **karısa** (3) \Rightarrow torum **vermez**. Qazaquc-lar **karısa** \Rightarrow kulun **vermez**. Er yigitler (4) **karısa** \Rightarrow oğlı **toğmaz**. \Rightarrow Babañ **qarı**, ana **qarı**; \Rightarrow senden (5) yegrek Qâdir bize oğul **vermez**.

Tanıklanan diğer örneklerden farklı olarak $\{mIş\} \dots \{mAğ\}$ *gerek* yapısı ile kurulan (42a)'daki çıkarımsal yargının sonucu ise yargısal bir anlamdan ziyade *gereklilik* anlamı kodlamaktadır:

(42a) (8) Beyrek kıızdan ayrılıp evlerine geldi ağ şakallu (9) babası karşu geldi, eydür: Oğul, dan dansuğ bugün (10) Oğuzda ne gördüñ? Eydür: Ne göreyim? Oğlı olan **ève-(11)-rmiş** kıızı olan **göçürmiş**, \Rightarrow Babası eydür: Oğul, ya seni (12) **évermağ mı gerek**? Belî pes ağ şakallu 'azîz baba, évermağ (13) gerek, dëdi.

Yukarıda yer alan tanıklardan hareketle DK'de *tümdengelimsel* çıkarımlarda varılan sonucun *bilgisel* ve *eylemsel* (gereklilik) olmak üzere iki türlü olduğu söylenebilir.

1.2.2. Tümevarımsal Çıkarım

DK'de sonuçlardan yola çıkılarak sebeplere varılan *tümevarımsal* çıkarım yargılarında (B=>A) konuşucular, $-{dI}...-{dI}$, $-{dI}...-{(I/A)r}$, $-{(I/A)r}...-{(I/A)r}$, $-{dI}...+{dUr}$ dizilimlerinden başka *çünkü* ve *anuñiçün* bağlaçlarını da kullanmışlardır. Aşağıda yer alan tanıklarda konuşucular çıkarım yaparken sadece sonuç-sebep ilişkisi kurmuşlardır:

(27b) (10) Sögli melikden âdem geldi: Kazan Begün hatunı (11) kaçkuñuzdur? dedi. Kırk yerden âvâz **geldi** => kaçkıısıdır (12) **bilmediler**. Kâfire haber vërdiler: Birine yapışduğ, kırk yerden (13) âvâz geldi bilmedük kaçkıısıdır, dëdiler.

(38a) (11) Mere bâzirgânlar, (12) bu aygırı ve dağı bu yayı ve bu gürzi maña vërün, dedi. (13) Böyle degec bâzirgânlar **saht oldı**. => Yigit **eydür**: Mere (38b) (1) bâzirgânlar, çok mı istedüm? dedi.

(42b) (3) Dede Korkut eydür: Yârenler, **çünkü** meni gönderürsüz, => (4) bilürsüz kim Delü Karçar kız kardaşını dileyeni öldürür, (5) bârî Bayındır Hânun tavlasından iki şehbâz yüğrük (6) at getirün: Bir keçi başlu keher aygırı, bir toklı başlu (7) torı aygırı.

(106a) (1) Yegenek düşünde (2) tayısmâ soylamış, eydür: Kalkubanı yeründen turduğunda ala gözlü beg (3) yigitleri yanuña [sen] şalmaduñ. Adı bellü beglerle sen yortmaduñ. Bëş aqçalı (4) 'ulüfeciler yoldaş ëtdün. => **Anuñiçün** ol kal'ayı sen alımaduñ, (5) dëmiş.

$-{dI}...-{(I/A)r}$ ve $-{dI}...+{dUr}$ işaretleyicileri ise diğër işaretçilerden farklı olarak yapılan çıkarım sonucu ortaya çıkan *kurgusal* anlamı belirtmişlerdir:

(55b) (2) Beyrek eydür: Gördün mi! Kızlar bu kaftanıla (3) meni **tanıdılar** => kalın Oğuz begleri dağı **tanırlar**, dedi.

(72b) (6) Ol [araya] geldi ki yağı başılmışıdı. Gördi oğlunuñ ala (7) gözlü kırk yigidi kırılmış, bedevî atı oğlanuñ oğlanmış (8) yatur. Leş arasında oğlanuğı leşin **bulmadı**, altunluca (9) kamçı-sın **buldı**. => Yağın bildi kim oğlı kâfire **tutsak-dur**.

DK'de *tümdengelimsel* ve *tümevarımsal* çıkarım yaparken konuşucuların sadece sebep-sonuç ya da sonuç-sebep ilişkisini ifade etmek için çıkarım yapmadıklarını söylemek mümkündür. Konuşucular yaptıkları çıkarımlardan hareketle söz konusu ilişkilerin doğurduğu *gereklilik* ya da *kurgusalılık* gibi farklı anlam alanlarını da ifade etmişlerdir.

1.2.3. Örneksme Yolu ile Çıkarım

Örneksme iki farklı şey arasındaki benzerliklerden hareketle bu şeylerin başka açılardan da benzer olabileceği sonucunun elde edildiği akıl yürütme biçimidir. Bu tür akıl yürütmelerde A'nın B'ye belli yönlerden benzer olmasının mümkün olduğu ileri sürülmektedir. A ve B'deki ortak özellikten yola çıkılarak A ve B'nin herhangi birinde bulunan bir özellik diğerine atfedilmektedir. Ancak söz konusu özelliğin A ve B'nin her ikisinde de bulunma mecburiyeti yoktur. A ve B arasındaki benzerlik arttıkça akıl yürütme ile varılan sonucun doğru olma olasılığı da artmaktadır ancak bu olasılık her zaman zorunlu bir sonuç doğurmaz. Örneksme yolu ile yapılan çıkarımlarda hiçbir zaman genelleme söz konusu değildir (Cevizci, 2010, s. 93).

DK'de konuşucular rüyalarından, genel doğa yasalarından ve kişisel tecrübelerden hareketle benzerlik ilgisi kurarak çıkarım yaparken *dédügün...+{dUr}*, *-{mAz} mı...olur* ve *+{I-dI}...+{dUr}* dizilimlerini tercih etmişlerdir:

(23b) (7) K̄ara Ḡöne eyd̄ür: K̄ara bulut **dédügün** => sen̄ün (8) **devletündür**. K̄ar ile yağmur **dédügün** => **leşkeründür**.

(29a) (10) Hey ana, 'arabî (11) atlar olan yêrde bir k̄ulunı olmaz mı => olur? K̄ızıl develer (12) olan yêrde bir k̄öşegi olmaz mı => olur? Ağca k̄oyunlar olan (13) yêrde bir k̄uzıcağı olmaz mı => olur? => Sen sağ ol, k̄adın (29b) (1) ana, babam sağ olsun, bir menüm gibi oğul **bulunmaz mı olur?** (2) d̄edi.

(65b) (6) Baq̄dılar ḡördi-ler, altı bölük toz êndi. Kimi eyd̄ür Ḡeyik (7) tozı-dur, kimi eyd̄ür Yağı tozıdur, K̄azan eyd̄ür Ḡeyik olsa (8) bir ya iki bölük **olurıdı**. => Bu gelen, bilmiş oluñ, **yağı-dur**, (9) d̄edi.

(125a) (10) Al aygır kaçan[-]kim (11) yağı k̄oñusın alsa ayağın yêre **dögerıdı**, tozı göge (12) **çıkardı**. => K̄âfirler eyd̄ür: Bu at **Begilün-dür**, biz kaçırız.

(65b) ve (125a)'da havadaki toz öncelikle diğer varlıklarla bağdaştırılmış ancak sonrasında konuşucular deneyimlerinden hareketle söz konusu toz bulutunu sırası ile *düşman* ve *at* ile ilişkilendirmişlerdir. Bu örneklerdeki mevcut örneksmelerin doğru olma olasılığı deneyim sonucu elde edilmesi nedeni ile oldukça yüksektir. (29a)'da doğadaki anne-yavru ilişkisinden yola çıkarak konuşucu, kendi annesi ve babası ile ilgili genel bir yargıya varmaktadır. Sonucunun genellenebilir olmasından hareketle söz konusu örneğin doğru/gerçek olma olasılığının (65b) ve (125a)'ya nazaran daha az olduğunu söylemek mümkündür. (23b)'de ise bir rüya yorumu yer almaktadır. Konuşucu rüyadaki nesnelere ile gerçek hayatı çeşitli bakımlardan ilişkilendirmiştir. Ancak bu ilişki, nesnel gerçeklik değeri taşımadığı için (23b)'de

örnekseme ile varılan sonucun gerçek/doğru olma olasılığının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Söz konusu veriler eşliğinde DK’de örnekseme yolu ile yapılan çıkarımların neticesinde varılan sonuçların düşük ve yüksek olasılıklı çıkarımlar olduğunu ifade etmek mümkündür. (65a) ve (125a)’daki benzeyen ve benzetilen arasındaki ilgi oldukça fazladır. Bu bakımdan adı geçen tanıklarda varılan sonucun doğruluğu/gerçekliği (23b) ve (29a)’ya oranla daha fazladır.

1.3. Varsayımsal Kiplik

Felsefede “*genel fikir, ilke ya da sayıntı*” olarak tanımlanan *varsayım* (Cevizci, 2010, s. 898), basit genel bilgilerden ya da mantıksal akıl yürütmelerden hareketle yargı verme işidir (Aikhenvald, 2004, s. 63).

Varsayım kipliğinin çıkarım kipliğinden farkı, konuşucunun gözlemlenebilir kanıtlardan ziyade deneyim yolu ile elde ettiği gündelik bilgilerden yola çıkarak yargı vermesidir. Aslan (2009, s. 227), olması istenen, arzu edilen durumun gerçekleşme olasılığının düşüklüğü nedeni ile *varsayımsal kipliği* olanaksız gerçekliğin dilbilimsel ifadesi olarak tanımlamaktadır ancak Aslan’ın yaptığı tanım *varsayımsallık* kavramı ile örtüşmemektedir. Aslan’ın (2009) ifade ettiği “*görece olasılıklı*” durumlar esasında *kurgusallık* ile bağdaşmaktadır. *Varsayımsallıkta*, çıkarımsallıkta olduğu kadar sağlam yargılar verilmez. Ancak deneyimsel olması ve mantıksal akıl yürütmeye dayanması bakımından kurgusallığa oranla daha sağlam bir yargı içermektedir.

DK’de konuşucular kişisel deneyim yolu ile öğrenmiş oldukları bilgilerden, kimi zaman da kabullerinden hareketle çeşitli varsayımlar yaparken $\{I/A\}r\}...-\{mIşdUr\}$, $\{I/A\}r\}...-\{I/A\}r\}$ gibi dizilimleri kullanmışlardır:

(69a) (7) Oruz tutsak oldu. Kazanuç haberi yok. (8) Eyle şandı kim yağı başıldı. At cılavısın dönderdi, (9) gëri döndi geldi. Oğlını kuduğı yerde bulmadı. (10) A begler! Oğlan kancaru gëtdi ola? dëdi. Begler eydür: (11) Oğlan kuş yürekli **olur**, kaçup anasına **gëtmışdür**, (12) dëdiler.

(125b) (4) Tekür eydür: Yüz âdem seçilün, tarağa çatladuñ, oğlanı (5) korduduñ! **Oğlan kuş yürekli olur, meydânı kor (6) kaçar**, dëdi.

Konuşucular kimi zaman da yaptıkları varsayım sonucu ortaya çıkan *gereklilik* anlamını $\{mIşdUr\}...-\{y\}A\}$, $\{dUr\}...-\{y\}A\}$ yapıları ile işaretlemişlerdir:

(24b) (1) Kazan eydür: Şu Hağ dīzārın **görmüş-dür**, ben bu şuyıla (2) **haberleşeyim**, dëdi.

(24b) (9) Şudan geçdi, bu kez bir kurdı tuş (10) oldu. Kurd yüzi **mübârek-dür**, kurdılan bir **haberleşeyim**, dëdi.

(93a) (8) Kan Turalı eydür: Bu dünyâyı erenler ‘aqlıla **bulmuşlardur**. (9) Bunun öñinden **sıçrayayım**, ne hünerüm varısa ardından (10) **göstereyim**, dedi.

(69a) ve (125b)’den farklı olarak yukarıda yer alan örneklerde yapılan varsayım sonucu meydana gelen *gereklilik* anlamı da konuşucu tarafından kodlanmıştır. Konuşucu, deneyim ve duyularından hareketle varsayım yapmakta ve varsayım sonucunda kendi yararını gözeterek yapması gereken eylemin farkına varmaktadır.

Sonuç

Palmer’ın (2001) bilgi kipliği kategorisi için belirlemiş olduğu *kurgusal*, *çıkarımsal* ve *varsayımsal kiplik* alt kategorilerinin tümünün DK’de işaretlendiği görülmektedir. Ancak araştırmanın örneklemini oluşturan DK’nin sunmuş olduğu veriler, söz konusu bilgi kipliği kategorileri içinde kurgusal kipliği *olasılık bildiren kurgusal kiplik* ve *olabilirlik bildiren kurgusal kiplik*, çıkarımsal kipliği ise *tümdengelimsel çıkarım*, *tümevarımsal çıkarım* ve *örneksene yolu ile çıkarım* alt başlıklarıyla kendi içinde kategorilere ayırmaya olanak sağlamıştır.

DK’de yer alan bilgi kategorilerinin aynı zamanda bir eylem kipliği kategorisi olan *gereklilik kipliği* ile senkronize biçimde işlediği de görülmektedir. Söz konusu kategorilerin eş zamanlı işleyişi, önerme ve eylem kipliği arasındaki mevcut sınırları esnetecek niteliktedir. Çıkarımsal kiplik ve varsayımsal kipliğin bir yükümlülük kipliği kategorisi olan *gereklilik* ile ilişki hâlinde olması, bilgi kipliği ve yükümlülük kipliği arasındaki bağın da ayrıca sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

Kaynaklar

- Aikhenvald, A. (2004). *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press.
- Aslan Demir, S. (2007). İstek kipliği, gerçeklik ve gerçekleştirilebilirlik. *VIII. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildiri Kitabı I*, 2018, Konya, s. 581-590.
- Aslan Demir, S. (2008). *Türkçede isteme kipliği semantik-pragmatik bir inceleme*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Aslan, S. (2009). -mAll'nın emir ve istek bildirme işlevi üzerine. *International Journal of Central Asian Studies*, 13, 217-230.
- Bybee, J. ve Fleischman, S. (1995). Modality in grammar and discourse: an introduction essay. *Modality in Grammar and Discourse*, Amsterdam: John Benjamin Publishing, s. 1-14.
- Bybee, J.; Perkins, R. ve Pagliuca, W. (1994). *The evolution of grammar tense, aspect, and modality in the languages of the world*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Boz, E. (2012). *Türkiye Türkçesi biçimsel ve anlamsal işlevli biçimbilgisi (tasnif denemesi)*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cevizci, A. (2010). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

- Coates, J. (1995). The expression of root and epistemic possibility in English. *Modality in Grammar and Discourse*, Amsterdam: John Benjamin Publishing, s. 55-66.
- Corcu, D. (2005). Zorunluluk kipliği belirtisi -malı'nın anlamsal iç yapısı. *Dilbilim Araştırmaları*, 33-44.
- Çüçen, A. K. (2013). *Mantık*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Declerck, R. (2011). The definition of modality, *Cognitive Approaches to Tense, Aspect and Epistemic Modality*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, s. 21-44.
- Frawley, W. (2009). *Linguistic Semantics*. New York: Routledge.
- İmer, K.; Kocaman, A. ve Özsoy, S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kamacı Gencer, D. (2018). *Anlamsal bir fenomen olarak kiplik: Dede Korkut örneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kamacı, D. (2017). Kiplik terminolojisinin sözlüklerdeki görünümü: olasılık ve olabirlik. *III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, s. 189-201.
- Kratzer, A. (1991). Modality. *Semantik: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*, Berlin: Mouton de Gruyter, s. 639-650.
- Larrea, P. (2009). Towards a typology of modality in language. *Modality in English, Theory and Description*, Berlin: Mouton de Gruyter, s. 9-30.
- Mitchell, K. (2009). Semantic ascent, deixis and intersubjectivity. *Modality in English Theory and Description*, Berlin: Mouton de Gruyter, s. 55-78.
- Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut Dresden nüshası (metin, dizin)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özmen Veld, N. (2006). Anlamsal ve edimsel düzlemde Türkçede tanıtıcılık. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3(2), 00-00.
- Palmer, F. R. (1986). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Palmer, F. R. (2001). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ruhi, Ş., Zeyrek, D. ve Osam, N. (1997). Türkçede kiplik belirteçleri ve çekim ekleri ilişkisi üzerine bazı gözlemler. *Dilbilim Araştırmaları*, s. 105-111.
- Salkie, R. (2009). Degrees of modality. *Modality in English Theory and Description*, Berlin: Mouton de Gruyter, s. 79-103.
- Sargın, M. (2014). Türkçede verilen bilginin kaynağına ilişkin tutumu belirleyen dilsel düzenekler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 366-393.
- Torun, Y. (2013). *Türkçede gelecek zaman ve kiplik özellikleri*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Willett, T. (1988). A cross-linguistic survey of the grammaticalization of evidentiality. *Studies in Language*, 12, 51-97.
- Ziegeler, D. P. (2006). Mood and modality in grammar. *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Elsevier, s. 259-267.

Extended Abstract

Modality, a semantic category related to the attitude of the speaker against the proposition, found its place with Aristotle (384-322 BC) in philosophy and logic studies, and from the nineteenth century, research on modality in linguistics literature have become widespread. The modern modality studies, which began with Jespersen (1860-1943) in linguistics, were carried out by the researchers on a semantic, morphologic and syntactic stage. Among these researchers, Palmer (2001) has examined modality typological, and he has signed a reference book in the literature with his unique modality categorization. In this study, the epistemic modality categories of The Book of Dede Korkut, which tells the social and political life of Oghuzes and gives a rich content to researchers for the study of modality in terms of the speaker and the listener, are discussed with the criteria determined by Palmer (2001), and based on the data obtained from the research, Palmer's classification of epistemic modality has contributed to new categories.

The propositions, which are defined as sentences that can be true or false, are divided into classes in terms of logic, modality, and relations (Çüçen, 2013, p. 73). The modal proposition, included in this categorization, is a type of proposition that gives information about the quality and basis of the allegation about the relationship between subject and predicate (Cevizci, 2010, p. 943-944). In linguistics, the proposition, which contains the units that determine the effect of the phenomenon or the fact that the predicate is included (İmer et al., 2011, p. 203), is very important for modality research. Because modality is a semantic phenomenon that expresses the subjective approach of the speaker towards the event or situation in the proposition (Kamacı Gencer, 2018, p. 49).

Unlike the acceptance in logic, modality in linguistics shows the capacity of assert to speak about the truth of the proposition, in contrast to showing the reality/true value of the proposition (Ruhi et al., 1997). In the language, world propositions can be both true and false. These propositions (factual) can be valid in different possible worlds for different situations and persons. Bybee et al. (1994), express that in linguistics, modality is not related to the reality value as in logic, but related to the speaker's preference (1994, p. 239-240).

Palmer (1986), who previously discussed the concept of modality under the headings of epistemic, deontic and dynamic modality, preferred the classification of propositional and event modality in another edition of his work (2001). For Palmer, the term of propositional modality is a cover term since it includes epistemic and evidential modality. Because epistemic and evidential modality is directly related to the status of propositions defining the events (Palmer, 2001, p. 1; Özmen Veld, 2006).

Epistemic modality indicates the relationship with the proposition in the expressed world and the speaker in the reference world (Frawley, 2009, p. 421), marks the scope of the speaker's claim rather than expresses the factual value of the proposition. At this point, the reality/truth of the proposition can be controversial. But the attitude of the speaker towards the proposition is more important. In epistemic modality, the speaker is always willing to assume the truth of the proposition (Bybee et al., 1994; Ziegeler, 2016; Salkie, 2009; Mitchell, 2009, Larreya, 2009).

Palmer (2001) states that language speakers use three types of epistemic judgments "speculative, deductive and assumptive" during his/her commitment (2001, p. 8). The speculative ones within these judgments are the propositions that the speakers see them in possibility. Speculative judgments suggest that the proposition "perhaps" truth/true (Bybee et al., 1994, p. 179). While marking speculative judgments, morphologic units, conjunctions and lexical verbs can be used (Palmer, 2001, p. 64-65).

Inference, which is the logical or conceptual process of deriving a proposition from another proposition or its deduction, is a reasoning process (Cevizci, 2010, p. 376). Unlike speculative modality, in deductive modality, which has absolute value (Larreya, 2009, p. 13-14), the speaker connects two propositions in terms of inference relation. This relation can be formulated as $A \Rightarrow B$ (which implies A, B), $B \Rightarrow A$ (which implies B, A), and $X \Rightarrow X$. The inferences are divided into three: deductive, inductive, and analogy (Çüçen, 2013, p.16). In deductive inferences, assumptions are made based on the result. In the inductive inferences, the result is derived from the evidence (Sargin, 2014). In other respects analogy establishes an interest among the similarities, pointing to the similarities between the existing things. The analogy judgments are far from conclusive (Cevizci, 2010, p. 92-93).

The assumption that is defined as a general idea, principle or premise in philosophy (Cevizci, 2010, p. 898), is a matter of judging by simple general information or logical reasoning (Aikhenvald,

2004, p. 63). The difference between the assumptive modality and the deductive modality is that the speaker gives judgment based on the daily information obtained by experience rather than observable evidence.

It is seen that all of the epistemic modality categories, speculative, deductive and assumptive, that Palmer (2001) has defined, are marked in DK (The Book of Dede Korkut). However, the data obtained from the DK, which constitutes the sample of the study, are required to categorize the speculative modality into sub-headings by possibility and probability; and deductive modality into sub-headings by deduction, inductive and analogy.

The speculative modality in DK, which expresses the potential for realization of the propositions, is marked with the morpheme of - {(I/A) r} and - {(y)A}. The potential for realization of these propositions is relatively low. The probability, which indicates the likelihood of the possibility of realization potential, is marked by belki, ola kim, ola mı, bolayki, ya...ya modals in DK.

Palmer (2001) did not make a sub-classification for deductive modality in his modality classification. However, the fact that all of the reasoning methods are detected in the DK has brought a sub-classification (deduction, inductive and analogy) in deductive modality as well as in speculative modality.

It is seen that the epistemic categories in the DK are also synchronized with the necessity modality which is the category of an event modality. The simultaneous process of these categories is likely to stretch the existing boundaries between propositional and event modality. The fact that the deductive and the assumptive modality are in relation to the necessity which is a category of event modality indicates that the link between the epistemic modality and the deontic modality should also be questioned separately.